

Adı Soyadı: Sınıf: No:
Ders Öğretmeni: Ekrem SÖKMEN/e.sosyalpusula

1

Tanzimat Fermanı (1839)

Bu ferman ile din, dil, ırk farkı gözetmeksizin bütün Osmanlı vatandaşlarının kanunlar önünde eşit olduğu; can ve mal güvenliği ile namus dokunulmazlığının devlet güvencesinde olduğu vurgulandı. Mahkeme kararı olmadan kimsenin cezalandırılmayacağı belirtildi. Askerlik, vatandaşlık görevi haline getirildi ve belli esaslara bağlandı.

Islahat Fermanı (1856)

Osmanlı Devleti'nde yaşayan gayrimüslimlere karşı küçük düşürücü ifadelerin kullanılması yasaklandı. Cizye vergisi kaldırıldı. Gayrimüslimlere devlet memuru olma hakkı verildi.

Verilen bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin Tanzimat ve Islahat fermanını yayımlamakla;

- I. padişahın yetkilerini genişletmek,
- II. hukukun üstünlüğü anlayışını getirmek,
- III. Müslüman ve gayrimüslim arasındaki hakları eşitlemek

maddelerinden hangilerini amaçladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III

2

XIX. yüzyıl sonlarından Trablusgarp ve Balkan savaşlarına uzanan süreçte Osmanlı Devleti önemli miktarda toprak kayıpları yaşamıştı. Enver Paşa'nın başını çektiği İttihat ve Terakki'nin liderleri ve Almanya'nın yanında savaşa girilmesini savunan devlet adamları, savaşı Almanya'nın kazanacağına inanıyordu. Böylece yakın dönemde kaybedilen topraklar geri alınacaktı. Ayrıca Rusya'ya karşı bir cephe açılarak Orta Asya'da yaşayan Türk toplulukları Rusya'nın boyunduruğundan kurtarılacak ve Turancılık ideali gerçekleştirilmiş olacaktı. Sadrazam Sait Halim Paşa'nın yalısında, İttihat ve Terakki mensuplarının tercihleri doğrultusunda 2 Ağustos 1914 tarihinde Almanya'yla gizli bir ittifak antlaşması yapıldı.

Metne göre Osmanlı Devleti'nin savaşa katılması hakkında yapılan yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) İttihat ve Terakki liderleri yayılmacı bir dış politikayı benimsemişlerdir.
- B) Osmanlı Devlet adamları Almanya'nın savaşı kazanacağına inanmışlardır.
- C) Orta Asya'da yaşayan Türklerle birleşerek, büyük bir Türk Devlet'i kurmak istenmiştir.
- D) Daha önceki dönemde kaybedilen toprakları geri almak amaçlanmıştır.

3

Mustafa Kemal, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi üzerine Sofya Ateşeliği'nden alınarak cephede görevlendirilmeyi istedi. Taleplerine karşılık bulamayınca son çare olarak Başkomutan Vekili Enver Paşa'ya bir mektup gönderdi. Mektupta şunları yazıyordu: "Vatanın savunulmasına yönelik etkin görevden daha önemli ve yüce bir görev olamaz. Arkadaşlarım cephede, ateş hattında savaşırken ben Sofya'da ateşelik yapamam. Eğer birinci sınıf subay olma yeterliliğinde değilsem lütfen söyleyiniz."

Verilen metne göre Mustafa Kemal için aşağıdakilerden hangisini söylemek yanlış olur?

- A) Vatansever bir tutum sergilemiştir.
- B) Vatan için savaşmayı kutsal bir görev olarak görmüştür.
- C) Aktif olarak savaşmak istediğini belirtmiştir.
- D) Savaş başladığında gizlice cepheye katılmıştır.

4 Balkan devletleri Rusya'nın da kışkırtması ile Osmanlı Devleti'ne savaş açtı. Osmanlı Devleti, 1. Balkan Savaşı'nda başarısız oldu ve Edirne'yi Bulgaristan'a bırakmak zorunda kaldı. Balkan devletleri Osmanlı'dan aldığı toprakları paylaşamayınca kendi aralarında savaşa tutuştular. Bu durumu fırsat bilen Osmanlı Devleti Bulgaristan'dan Edirne'yi geri aldı ancak Balkan Savaşları sonucunda Balkanlardaki Türk hâkimiyeti sona erdi. Kaybedilen Balkan topraklarından Anadolu'ya büyük bir göç dalgası yaşandı. Yunanistan ve Bulgaristan'da kalan Türklerin kültürel ve dinî hakları antlaşmalarla güvence altına alındı.

Verilen metne göre Balkan Savaşları sonucunda aşağıdaki gelişmelerden hangisinin yaşanması beklenemez?

- A) Anadolu'daki Türk nüfusu artmıştır.
- B) Balkanlardaki Türklerin hakları korunmuştur.
- C) Balkanlarda Türk varlığı sona ermiştir.
- D) Osmanlı Devleti toprak kaybetmiştir.

5 Mustafa Kemal'in fikir hayatının gelişiminde yabancı yazarların da etkisi vardır. Özellikle fikirleri ile Fransız İhtilali'ne zemin hazırlayan Montesquieu (Monteskü) ve halk egemenliğini savunan Jean Jöcques Rousseau'un (Jan Jak Russo) fikirlerinden etkilenmiştir.

Mustafa Kemal'in aşağıdaki sözlerinden hangisi paragrafta anlatılan duruma kanıt oluşturmaz?

- A) "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir."
- B) "Millete efendilik yoktur, hizmet etme vardır."
- C) "TBMM'nin üzerinde hiçbir güç yoktur."
- D) "Yurtta sulh, cihanda sulh."

6 Selanik, Rumeli'de Ege Denizi kıyısında bulunan ve Osmanlı-Avrupa ticaretinin geliştiği önemli bir kentti. Selanik'in kara, deniz ve demiryolu ulaşımı gelişmişti. Selanik; Üsküp, Belgrat, Manastır ve İstanbul'a demir yolu ile bağlıydı. Selanik'te çoğunluğu Türkler olmak üzere Rum, Bulgar, Ermeni, Yahudi ve Sırp lar yaşamaktaydı. Farklı milletlerin bulunduğu bu şehirde çeşitli dillerde gazete ve dergiler yayımlanırdı. Bu çok uluslu yapı, konuşulan diller, inançlar, gelenek ve görenekler şehirde çok zengin bir sosyal ve kültürel yapının oluşmasını sağlamıştı. Çocukluğu Selanik'te geçen Mustafa Kemal, fikri zenginliğini ve ufkunun gelişmesini bu şehre borçludur.

Verilen metne göre Selanik şehri hakkında aşağıda yapılan yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) Kentte ortak dilin kullanılması kültürel birlikteliği güçlendirmiştir.
- B) Kara, deniz ve demir yolu ulaşım imkânları sayesinde ticaret gelişmiştir.
- C) Farklı milletlerin bir arada yaşadığı kozmopolit bir yapıya sahiptir.
- D) Selanik, Mustafa Kemal'in kişisel gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

7 Mustafa Kemal, annesine haber vermeden Selanik Askerî Rüştiyesinin giriş sınavlarına katıldı. Sınava çok sıkı çalışmıştı. Girdi, kazandı ve böylece Zübeyde Hanım'ı bir oldubitti ile karşı karşıya bıraktı. Ama yine de okula yazılabilmesi için annesinin imzalı iznini alması gerekiyordu. Mustafa, doğduğu gün babasının ona bir kılıç armağan ettiğini ve bu kılıcı, beşiğinin baş ucuna, duvara asmış olduğunu annesi Zübeyde Hanım'a hatırlattı. Bunun tek bir anlamı olabilirdi: Babası, Mustafa'nın bir asker olmasını istemişti. Mustafa bir kahraman tavrı takınarak annesine, "Ben asker olarak doğdum, asker olarak öleceğim." dedi. Zübeyde Hanım yumuşamaya başlamıştı. Sonunda annesinin iznini alarak askerî okula girmiş oldu.

Metne göre Mustafa Kemal'in;

- I. kararlılık,
- II. ileri görüşlülük,
- III. idealistlik

kişilik özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

- 8 Batıcılık fikir akımı, ilk olarak savaşlarda alınan yenilgiler sonrasında ortaya çıktı. Bu fikir akımının temsilcilerinden Tevfik Fikret, Celal Nuri, Abdullah Cevdet gibi isimler, Batı'nın bilim ve tekniğinin yanında kültürünün de alınması gerektiğini savundular. Böylece Osmanlı Devleti, Batı medeniyeti seviyesine ulaştırılarak devletin dağılması önlenebilirdi.

Verilen metne göre Batıcılık fikir akımı hakkında aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) Bilim, teknik ve kültürün Batı'dan alınması gerektiğini savunur.
- B) Dünya üzerindeki Türkleri tek bayrak altında toplamayı amaçlar.
- C) Osmanlı'nın geri kalmasının sebebini Batı'dan uzak kalmakta görür.
- D) Dönemin tanınmış fikir adamları tarafından temsil edilir.

- 9 Aşağıda Mustafa Kemal ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

- Trablusgarp Savaşı'nda halkı İtalyanlara karşı örgütlemiş, başarılı bir savunma yapmıştır.
- Şam'da Vatan ve Hürriyet cemiyetini kurmuştur.
- Meşrutî yönetime karşı çıkarılan 31 Mart İsyanı'nı bastıran Hareket Ordusu'nda görev almıştır.

Verilen bilgiler ile Mustafa Kemal'in kişilik özellikleri eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) Vatansever
- B) Teşkilatçı
- C) İleri görüşlü
- D) Yenilikçi

- 10 İngiltere'de başlayan Sanayi Devrimi daha sonra diğer Avrupa ülkelerine hızla yayıldı. Sanayileşen ülkelerde fabrikalar çoğaldı. Buna bağlı olarak üretim arttı, ucuz mal üretimi sağlandı. Bununla birlikte sanayileşen ülkeler için ham madde kaynakları ve yeni pazarlar bulmak önemli bir ihtiyaç ve sorun hâline geldi.

Buna göre ham madde ve pazar arayışı aşağıdaki gelişmelerden hangisine sebep olmuştur?

- A) Avrupa'da işsizlik sorununun artmasına
- B) Küçük el tezgâhlarının sayısında artış yaşanmasına
- C) Avrupa'da Rönesans hareketlerinin başlamasına
- D) Sömürgecilik faaliyetlerinin hızlanmasına

- 11 Matematik derslerinde çok başarılı olan Mustafa Kemal yabancı dil bilgisini de iletirmek istiyordu. Bu nedenle tatillerde Selanik'te Frerler Okulu'na giderek Fransızcasını iletirmeye çalıştı. Okuduğu kitaplar sayesinde; Jean Jack Rousseau (Jan Jak Ruso), Voltaire (Volter), Montesquieu (Montesku), Auquste Comte (Ogust Komt) gibi Fransız düşünürlerini yakından tanıdı ve hürriyet, bağımsızlık, adalet, eşitlik gibi kavramları özümsemi.

Verilen metinde Mustafa Kemal ile ilgili;

- I. Çok yönlü olarak kendini geliştirmek istemiştir.
- II. Fransız İhtilali ile ortaya çıkan fikirleri benimsemiştir.
- III. Yabancı okulda eğitimini tamamlamıştır.

çıkartımlardan hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

12

MUSTAFA KEMAL'İN ETKİLENDİĞİ YERLİ VE YABANCI DÜŞÜNÜRLER	
FİKİR ADAMI	ETKİLENDİĞİ ALAN
MONTESQUIUE (MOTESKU)	YURTTAŞLIK BİLİNCİ
NAMİK KEMAL	VATANSEVERLİK
TEVFİK FİKRET	İNKILAPÇILIK
J.J. ROUSSEAU (RUSO)	CUMHURİYETÇİLİK
ZİYA GÖKALP	TÜRKÇÜLÜK
MEHMET EMİN (YURDAKUL)	MİLLİYETÇİLİK

Verilen tablo incelendiğinde, aşağıdakilerden hangisinin doğru olduğu söylenebilir?

- A) Mustafa Kemal sadece yerli düşünürlerden etkilenmiştir.
- B) Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşumunda farklı düşünürlerin etkisi vardır.
- C) Milliyetçilik konusunda sadece yabancı düşünürlerden etkilenmiştir.
- D) Yerli düşünürler askerlik hayatında başarılı olmasında etkili olmuşlardır.

13

Bütün Müslümanları bir bayrak altında toplamayı hedefleyen bu düşünce, II. Abdülhamit döneminde devlet politikası haline gelmiştir. Bu fikir akımı ile Fransız İhtilali'nin İslam dünyası üzerindeki olumsuz etkisi kırılmaya çalışılmıştır. Fakat I. Dünya Savaşı'nda Hicaz ve Yemen Cephesi'nde yaşanan gelişmeler bu düşüncenin önemini yitirdiğini göstermiştir.

Metne göre Osmanlı Devleti'ni dağılmaktan kurtarmak için ortaya atılan fikir akımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkçülük (Turancılık) B) Batıcılık
- C) İslamcılık (Ümmetçilik) D) Osmanlıcılık

14

Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerini şekillendiren bazı olaylarla ilgili bilgiler verilmiştir.

- Öğrenim ve askerlik hayatı boyunca ülke sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir.
- İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üyelerinden tepki göreceğini bildiği hâlde İttihatçıların kongrelerinde ordunun siyasetten ayrı tutulması gerektiğini söylemiştir.
- Askerî rüştiyede matematiğe; idadide hitabet, edebiyat ve tarihe; Harp Okulu ve Harp Akademisi'nde ise siyasete ilgi duymuştur.

Verilen bilgilere göre Mustafa Kemal'in aşağıdaki kişilik özelliklerinden hangisine ulaşamaz?

- A) Vatanseverlik B) Açık sözlülük
- C) Çok yönlülük D) İnkılapçılık

15

20. yüzyılın başlarında siyasi birliklerini tamamlayarak sanayileşen İtalya, sömürge edinmek için Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp'a saldırı (1911). Osmanlı Devleti bu toprakları korumak için karadan ve denizden yardım gönderemedi. Çünkü Mısır, İngilizler tarafından işgal edilmişti ve Osmanlı donanması yetersiz durumdaydı. Bu durum karşısında aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu Enver Bey, Ali Fethi Bey gibi Türk subayları devletin bilgisi dâhilinde bu toprakları korumak düşüncesi ile gizlice Trablusgarp'a gittiler. İtalyanlara karşı yerel kuvvetlerden güçlü bir cephe kurarak başarı ile direndiler.

Verilen metne göre aşağıdaki yorumlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Mustafa Kemal ve arkadaşları İtalyanlara karşı başarılı bir mücadele vermişlerdir.
- B) İtalya, sömürge elde etmek için Osmanlı Devleti'nin topraklarına saldırmıştır.
- C) Osmanlı Devleti, Mısır'ın İngiliz işgalinde olmasından dolayı karadan yardım gönderememiştir.
- D) Mustafa Kemal gibi gönüllü subaylar devlete bilgi vermeden Trablusgarp'a gitmişlerdir.

- 16 İngiliz Atışemiliteri Albay Ros'un "Siz hangi soylu ailedensiniz?" sorusuna Atatürk şöyle cevap vermişti:
"Ben soylu bir milletin evladıyım! İşte cevabım da size budur!"

Metne göre Atatürk'ün cevabı aşağıdaki kişilik özelliklerinden hangisi ile ilgilidir?

- A) Açık sözlülük
B) İleri görüşlülük
C) Yaratıcı düşünce
D) Vatan ve millet sevgisi

- 17 Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen birçok yazar ve şair vardır. Bu şairlerden biri de Mehmet Emin (Yurdakul)'dur. Aşağıda Mehmet Emin (Yurdakul)'un "Ya Gazi Ol Ya Şehit" şiirinden bir bölüm verilmiştir.

*Hadi yavrum ben seni bugün için doğurdum.
Hamurunu yiğitlik duygusuyla yoğurdum.
Türk evladı odur ki yurdu olan toprağı,
Ana ırzı bilerek yâd (yabancı) ayağı bastırtmaz.
Bir yabancı bayrağı ezan sesi duyulan
Hiçbir yere astırtmaz.
Git evladım yıllarca ben oğulsuz kalayım.
Şu yaralı bağrıma kara taşlar çalayım.
Hadi yavrum hadi git ya gazi ol ya şehit.*

Verilen şiir Mustafa Kemal'in fikir hayatını oluşturan düşüncelerden hangisini etkilediği söylenemez?

- A) Batıcılık
B) Milliyetçilik
C) Vatanseverlik
D) Bayrak Sevgisi

- 18 • Fransa ve İngiltere 1910 yılında ortak tatbikat yapmıştır. Picardie (Pikardi) Manevraları adı verilen bu tatbikata Osmanlı ordusunu temsilen Mustafa Kemal ve Paris büyükelçisi Fethi Bey katılmıştır. Tatbikat sırasında Mustafa Kemal silah ve uçak konusunda yaptığı değerlendirmelerle dikkatleri üzerinde toplamıştır.

- 1913 yılında askeri ateşe olarak Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da bulunan Mustafa Kemal bu şehirde kaldığı sürece başka devlet temsilcileri ile çeşitli görüşmeler yapmıştır.

Yukarıda verilen bilgilere göre Mustafa Kemal'in sırasıyla hangi alanlarda çalışmalar yaptığı söylenebilir?

- A) Askerî - Sosyal
B) Sosyal - Siyasi
C) Askerî - Diplomatik
D) Siyasi - Diplomatik

- 19 Bulgaristan'ın bağımsız olması, Bosna Hersek'in Avusturya tarafından işgal edilmesi ve Girit'in Yunanistan'a katılmasıyla beraber yaşanan olumsuzluklar iç politikadaki huzursuzluğu daha da artırdı. Meşrutiyet yönetimine karşı olanlar 31 Mart Olayını (Vakası) çıkardı. İstanbul'daki bu ayaklanmayı bastırmak için Selânik'te "Hareket Ordusu" hazırlandı. Mahmut Şevket Paşa'nın komutanlığını yaptığı bu ordunun kurmay başkanlığını ise Mustafa Kemal üstlendi. Bu olaydan sonra II. Abdülhamit tahttan indirildi ve yerine V. Mehmet Reşat tahta çıkarıldı. Osmanlı Devleti meşruti monarşi ile yönetilmeye devam etti.

Verilen bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İsyanın çıkmasında toprak kayıplarının etkisi olmuştur.
B) Hareket Ordusu mevcut yönetim şeklini korumuştur.
C) Dış politikadaki sorunlar iç politikayı etkilemiştir.
D) Meşrutiyet yönetimi halk tarafından kısa sürede benimsenmiştir.

20

Osmanlı Devleti'nde eğitimde birliğin olmaması farklı dünya görüşü olan nesillerin oluşmasına sebep oldu. Avrupa tarzında yeni okulların açılmasına karşın eski usul eğitim veren medreselerin varlığını sürdürmesi kültürel çatışmaların fitilini ateşledi. Ayrıca azınlıkların kendi okullarında milliyetçilik ideolojisi yayması ve yabancı devletlerin açtıkları okullarda casusluk faaliyetleri yürütmesi de devletin parçalanmasında önemli rol oynadı.

Verilen metne göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Osmanlı Devleti bilim ve kültür alanında hızla ilerlemiştir.
- B) Toplumda kültürel çatışmalara yol açmıştır.
- C) Azınlık isyanlarına uygun zemin hazırlamıştır.
- D) Sömürgeci devletlerin yıkıcı faaliyetlerine olanak sunmuştur.

CEVAP ANAHTARI

Yanlış cevap doğruyu götürmez.

CEVAPLAR 20 soruDoğru Yanlış Boş Net

1	D	2	A	3	D	4	C	5	D	6	A	7	B	8	B	9	C	10	D
11	B	12	B	13	C	14	D	15	D	16	D	17	A	18	C	19	D	20	B